

MTBT KÖNYVTÁRI ADATLAP

nyilvántartási szám: 417

Szerkesztő:	Sudár Balázs
Cím:	Magyarok a honfoglalás korában <i>Magyar őstörténet 2.</i>
Eredeti cím:	
Fordította:	
Kiadás helye és éve:	Budapest, 2015.
Kiadó:	Helikon, MTA BTK Őstörténeti Témacsoport
Oldalszám:	198
Nyelv:	magyar
Copyright:	Sudár Balázs, 2015 Helikon Kiadó, 2015, 2018 MTA BTK Őstörténeti Témacsoport, 2015 Illusztrációk, 2015
ISBN:	978 963 227 592 5
HU ISSN:	
Elektronikus változat:	-
Példányszám a könyvtárban:	1
A kötetet a Magyar-Török Baráti Társaság vásárolta 2020-ban	

A magyarság mint bármely más nép korai története homályba vész. Amióta hazánkban történelmet írnak, a múlt avatott és kevésbé avatott, tudományos felkészültségű vagy éppen művészi ihletésű bűvárai számtalan eszközzel próbáltak már ezen időszak közelébe férkőzni. Kevés sikerrel történelmi kezdeti szakasza makacsul ellenáll a megismerésnek. Olyan ez, mint a születés: újra és újra megünnepeljük a napját, gondosan számon tartjuk, mégsem emlékszünk rá. Talán mások szülei, idősebb ismerőseink elbeszéléseiből tudunk róla egyet s mást, már ha van, aki meséljen. És amit mondanak: vagy elhiszük, vagy nem. A történetek másokról is elhangozhattak, ki is színezhették őket. Ki tudja. A magyarság kezdeteiről számos tudomány fogalmaz meg véleményt a maga eszközeivel. A régész tárgyi emlékeket keres, a nyelvész nyelvek közötti összefüggéseket kutat, a történész újabb források után nyomoz, a meglévőket pedig megpróbálja jobban megérteni. Más történelmi korok kutatása során esetleg dolgozhatnak külön is, egy nép őstörténete esetében azonban együtt kell működniük. Az őstörténet olyan, mint egy színes szalag: mindenféle fonálra ismeretre szükség van hozzá. A különböző tudományágak persze különböző fajtájú eredményeket szállítanak, s ezek másképpen használhatók fel a múlt megismeréséhez. A kiásott koponyák nem beszélnek, nem árulják el, hogy egykori gazdájuk milyen nyelven társalgott, kihez-mihez tartozónak vallotta magát. A nyelvemlékekből kikövetkeztetett korábbi szóalakokat nagyon nehéz térhez és időhöz kötni. A történelmi források esetében pedig mindig felmerül a kérdés: ki, mikor és miért írta le őket. Ennek függvényében ugyanis a kérdéses szöveg értelme akár az ellenkezőjébe is fordulhat. Hasonló kérdéseket vetnek fel a többi tudomány az embertan, a genetika, a néprajz vagy a zenetörténet eredményei is. Ha múltunk korai szakaszát kutatjuk, bizonytalant kötünk össze bizonytalannal. Szükségképpen az eredmény sem lehet bizonyos: ezért a rengeteg vita, ellentmondó elképzelés még a tudományon belül is. A különféle tudományterületek nem azonos mélységig látnak bele a múlt kútjába. Az embertan vagy a nyelvészet évezredekkel számol, a régészet és a történelem inkább évszázadokban gondolkodik, forrásainak függvényében. A magyarok esetében valamiféle, legalább valamelyest valószínűsíthető történetet csak a 9. század közepétől lehet elmesélni, ennél korábban legfeljebb egyes elemek, vonulatok látszanak, de a közösség története nem. Kötetünk tehát ezt az időszakot veszi célba, a honfoglalás előtti száz évet. Ahogyan már előző kötetünkben is tettük, messziről indulunk. Könyvünk első, nagyobbik fele azt a környezetet tekinti át, amelyben a magyarok 9. századi története is zajlott: Kelet-Európát. Külön-külön ismerkedünk meg Bizánc és Kazária történetével, a bolgárok, a szlávok vagy a finnugor nyelvű népek vándorlásával. Ebbe az áttekintésbe helyezzük bele azután azt az alig maroknyi történelmi információt, amely a magyarokra vonatkozik. Itt és most elsősorban a történelem folyására irányítjuk figyelmünket, nem foglalkozunk részletesebben mondáinkkal, a vallástörténelmi kérdésekkel, elődeink haremódorával vagy életmódjával sem: ezek következő kötetünk témái lesznek.

TARTALOM

Előszó (Sudár Balázs)	7
Kelet-Európa a 9. században	9
Utak és országok, kereskedők és áruk. Kelet-Európa kereskedelmi kapcsolatai a 9–10. században (Polgár Szabolcs)	9
Bizánc (Olaivos Terézia)	20
A Kazár Kaganátus (Balogh László)	34
Kazária régészeti kutatása (Türk Attila)	45
Alánok (Langó Péter)	56
Volgai Bulgária (Zimonyi István)	65
Szlávok Kelet-Európában (Gyóni Gábor)	74
A szlávok őshazája	74
Keleti szlávok Nyugat-Euráziában	75
Finnugor népek a korai középkorban (Klima László)	83
Finnugor nyelvek, finnugor népek	83
Történeti források	85
Régészeti források	87
Eseménytörténet	90
A Rusz (Gyóni Gábor)	93
A ruszok megjelenése	93
Kazárok és ruszok	97
A Rusz kezdetei (és a magyarok)	99
A besenyők korai története (Katona Kiss Attila)	105
A besenyők vándorlása és korai szállásterületei	105
Történeti események	111
A korai besenyő régészeti anyag	115
Magyarok a honfoglalás előtt	118
A magyarok neveiről (Sudár Balázs)	118
Magyar és meyer	118
Turk, szavárd, baskír	122
Hungarus (Onogur)	123

A régi magyar szállásterületekről (Szabados György)	126
Ami az írásos emlékekről és emlékekből tudni lehet	126
A csodaszarvasmonda	128
Szkitia három tartománya	130
Levédia és Etelköz	133
A magyar vándorlás régészeti nyomai (Türk Attila)	137
A „keleti” magyarok problémaköre (Vásáry István)	145
A volgai magyarság: Julianus útja	145
Mozsarok és mescserek	148
A baskir-magyar kérdéskör	150
A Jugria-tan	152
A kaukázusi magyarok kérdése (Nagy Kornél)	155
A korai magyar államiságról (Szabados György)	159
Nép és állam	159
Állam – a szó és amit jelöl	159
Magyar államalapítás a 9. században	163
Hadviselő állam – mozgásban	168
Az állam szerkezete (Sudár Balázs–B. Szabó János)	171
Törzsek	171
Tisztségviselők	173
Magyarok – magyar nép	177
Ami a 9. századi magyarok történetéről tudni lehet (Sudár Balázs)	179
Ismert események	179
A kazár-magyar kapcsolatok	186
A kabarok	188
A besenyő háborúk	190
Összegzés (Sudár Balázs)	193
Kötetünk szerzői	196

Rövidítések

B. L. = Balogh László	S. B. = Sudár Balázs
Gy. G. = Gyóni Gábor	Sz. Gy. = Szabados György
L. P. = Langó Péter	T. A. = Türk Attila
O. T. = Olajos Terézia	Z. I. = Zimonyi István
P. K. = Paksa Katalin	Zs. Zs. = Zsidai Zsuzsanna

KÖTETÜNK SZERZŐI

B. SZABÓ JÁNOS

Budapesti Történeti Múzeum, tudományos munkatárs
történész

BALOGH LÁSZLÓ

Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtár,
Keleti Gyűjtemény, könyvtáros
történész

GYÓNI GÁBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Ruszisztikai Központ, tudományos munkatárs
történész

KATONA-KISS ATILLA

Szegedi Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskola,
Medievisztika Program, doktorandusz
történész

KLIMA LÁSZLÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Finnugor Tanszék, egyetemi docens
történész

LANGÓ PÉTER

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóköz-
pont, Régészeti Intézet, tudományos segédmunkatárs
régész

NAGY KORNÉL

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi
Kutatóközpont, Történettudományi Intézet,
Kora újkori témacsoport, tudomány munkatárs
történész, armenista

OLAJOS TERÉZIA

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Történeti Intézet, professor emerita
bizantinológus, történész

PAKSA KATALIN

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi
Kutatóközpont, Zenetudományi Intézet, professor emerita
népzene kutató

POLGÁR SZABOLCS

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Középkori
Egyetemes Történeti Tanszék, adjunktus
történész

SUDÁR BALÁZS

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi
Kutatóközpont, Magyar Őstörténeti Témacsoport,
tudományos főmunkatárs
történész, turkológus

SZABADOS GYÖRGY

Magyar Tudományos Akadémia- Hadtörténeti Intézet és
Múzeum- Szegedi Tudományegyetem-Magyar Országos Levéltár
Magyar Medievisztikai Kutatócsoport, tudományos főmunkatárs
történész

TÜRK ATTILA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Történettudományi Intézet, Régészeti Tanszék,
egyetemi adjunktus
Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi
Kutatóközpont, Magyar Őstörténeti Témacsoport,
tudományos főmunkatárs
régész

VÁSÁRY ISTVÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
egyetemi tanár
turkológus

ZIMONYI ISTVÁN

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Középkori
Egyetemes Történeti Tanszék, tanszékvezető egyetemi tanár
történész, turkológus

ZSIDAI ZSUZSANNA

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi
Kutatóközpont, Magyar Őstörténeti Témacsoport,
tudományos segédmunkatárs
történész, arabista

**A Magyar - Török
Baráti Társaság
Könyvtára, Budapest**